

Praktisk tjekliste til studerendes deltagelse i forskningsprojekter

Formål og afgrænsning

Københavns Universitet ønsker at fremme de studerendes involvering i den akademiske forskning i overensstemmelse med universitetets strategi. Ofte kan studerendes medvirken i forskningsprojekter have stor værdi, både for forskningen og den studerende. Men sådanne samarbejder kan give anledning til flere typer af udfordringer.

Denne tjekliste er et frivilligt hjælperedskab, der angiver en række praktiske spørgsmål, som den studerende og forskeren kan overveje ved inddragelse af studerende i forskningsprojekter. Formålet er at synliggøre nogle af de problemer, som senere kan vise sig ved studerendes deltagelse i forskningsprojekter. Spørgsmålene i tjeklisten vedrører forskellige kategorier af problemstillinger, og ikke alle spørgsmål vil være relevante i ethvert forskningsprojekt.

Tjeklisten bygger på en præmis om, at den studerende leverer substantielle *videnskabelige* bidrag til forskningsproduktet, som efter almindelige regler vil give den studerende ret til medforfatterkab m.m. Dele af tjeklisten kan dog også benyttes i tilfælde, hvor den studerende alene inddrages som *teknisk medhjælp*. I så fald vil de spørgsmål, der angår kreditering og immaterielle rettigheder typisk ikke spille nogen rolle. Det er i forlængelse heraf vigtigt, at der så tidligt som muligt i processen sker en forventningsafstemning mellem den studerende og forskeren, der f.eks. tager stilling til, hvad den studerendes rolle er i forskningsprojektet, og hvad den studerende skal have ud af at deltage i forskningsprojektet.

Med ”*studerende*” sigtes til både bachelor- og kandidatstuderende, *uanset om* vedkommende modtager aflønning, og *uanset om* forskningsprojektet er eller bliver en del af studiet, eller om det blot udføres af ren og skær interesse.

Ph.d.-studerende omtales ikke, da disse er genstand for særlig regulering.

Tjeklisten tager ikke sigte på *ansættelsesretlige spørgsmål*, herunder om ansættelsesbevis, aflønning, arbejdstid og ferie mv. Sådanne spørgsmål håndteres af de kompetente HR-afdelinger.

Tjeklisten angår studerende, som indgår i forskningsprojektet som *enkeltpersoner*. Indgår *flere studerende* i en form for fællesskab, f.eks. fordi de sammen planlægger et fælles *projektarbejde* som led i deres studier, kan en række spørgsmål opstå mellem de studerende, som de må opfordres til at afklare indbyrdes.

I. Ledelsesmæssige spørgsmål

1. Hvilken forsker *leder* forskningsprojektet?¹
2. Hvis ikke forskningslederen selv forestår dialogen med den studerende, hvilken deltager i forskningsprojektet (i det følgende kaldet *kontaktpersonen*) skal så?
3. Hvis den studerende modtager løn
  - a. *Hvorfra* udbetales lønnen (f.eks. fra KU, en fond eller en ekstern samarbejdspart)?
  - b. *Hvornår* tiltræder den studerende formelt som deltager eller som ansat?
  - c. Med hvilken *frist* kan den studerende blive bedt om at *udtræde* af projektet eller – i fald der er sket ansættelse – *opsiges* fra stillingen?
  - d. Er der behov for at afgrænse den studerendes *lønnede arbejdsopgaver* over for arbejdsopgaver, der udelukkende kan henføres til det studierelaterede projektarbejde?
4. Hvis den studerende skal ansættes, hvem igangsætter og følger op på denne *ansættelsesproces*?
5. Skal den studerende have adgang til *kontor- eller laboratoriefaciliteter*?
6. Skal den studerende have en særskilt *e-mail-adresse* med relation til projektet eller i øvrigt optræde på e-mail-liste mv. knyttet til det?
7. Hvilke rettigheder skal den studerende have til at tilgå *administrative systemer* på KU, og hvem følger op på, at disse adgangskrav opfyldes?

II. Merit spørgsmål

1. Forventes den studerende aktuelt eller senere at få studiemerit for sin deltagelse i forskningsprojektet?²
2. Hvis den studerende forventes at få studiemerit, vil det da være som
  - Bachelorprojekt
  - Kandidatprojekt
  - Projektorienteret forløb, jf. uddannelsesbekendtgørelsens § 23, § 27 og § 33?³
3. Hvilken forsker skal optræde som vejleder, og senere bedømmer, af projektet?
4. Hvordan sikres det, at der forud for eksamination i et projekt med studiemerit er den fornødne armslængde mellem vejleder og studerende?
5. Hvis den studerende deltager i et projektorienteret forløb, hvem skal da være
  - *Intern* vejleder (dette bør ikke være *kontaktpersonen* i projektet, se herom afsnit I.2)?
  - *Ekstern* vejleder (typisk den udpegede undervisningsvejleder/bedømmer)?

III. Publikation og medforfatterskab

1. Forventes den studerende at blive *medforfatter* på publikationer, der udgår fra projektet?

---

¹ Lederen af forskningsprojektet bør i alle tilfælde godkende tilknytningen af den studerende. Uanset om lederen selv medvirker ved besvarelsen af spørgsmålene i denne tjekliste, bør lederen orienteres om de svar, som den studerende og kontaktpersonen formulerer.

² De fleste forskningsprojekter, der gennemføres inden for rammerne af et bachelor- eller kandidatstudium, realiseres som et bachelor- eller kandidatprojekt. For sådanne projekter gælder de regler, der følger af uddannelsesbekendtgørelsen. Derudover gælder særlige regler for det enkelte studium.

³ Der gælder fælles retningslinjer for projektorienterede forløb på KU og i tillæg hertil særskilte fakultetsregler. Projektstuderende i sådanne forløb er ikke ansatte og må ikke modtage løn. Der skal indgås en projektkontrakt, som godkendes af fakultetet. Den sætter de uddannelsesmæssige rammer for forløbet. 2

2. Hvis svaret på spørgsmål 1 er ja, hvem *træffer afgørelse* om, hvorvidt og hvordan (herunder hvad angår rækkefølge) den studerende i givet fald angives som medforfatter?
3. Hvis svaret på spørgsmål 1 er nej, bør der da træffes afgørelse om, hvorvidt den studerende bør *takkes* og om, hvem i projektet, der skal *godkendes* denne taksigelse?
4. Forventes den studerende *selv at kunne publicere* sine bidrag til projektet, herunder indsamlede data eller skriftlige bidrag mv.?
5. Hvis svaret på spørgsmål 4 er ja, kan en sådan publikation da bygge på materiale, herunder både data, fund og analyser, som projektet *endnu ikke har publiceret*?
6. Hvis svaret på spørgsmål 4 er ja, skal den studerende indhente *samtykke* fra projektet inden publicering?
7. Skal projektet eller enkelte deltagere i projektet have *ret til at publicere data, fund og analyser*, som den studerende har indhentet?

IV. Hemmeligholdelse og fortrolighed mv.

1. Skal den studerende pålægges *pligt til hemmeligholdelse* af de forskningsresultater, der oparbejdes i forskningsprojektet?
2. Hvis svaret på spørgsmål 1 er ja, hvilke elementer skal indgå i denne hemmeligholdelsesaftale, herunder:
  - a. *Hvor længe* gælder fortroligheden (afgrænset i tid, i forhold til publikationstidspunkter eller tidspunkter for offentliggørelse af patentansøgninger)?
  - b. Hvem *underskriver* hemmeligholdelsesaftalen sammen med den studerende (typisk lederen af projektet)?
  - c. Er *IP og Jura-enheden* involveret i projektet?⁴
  - d. Hvis IP og Jura-enheden er involveret, er der da indgået *særlige aftaler* med den studerende?⁵
3. Er den studerende gjort særligt opmærksom på relevante regler om tavshedspligt og persondatabeskyttelse, herunder
  - a. sikkerhedsreglerne i General Data Protection Regulation (GDPR) artikel 32-34
  - b. databeskyttelseslovens § 10
  - c. forvaltningslovens § 30
  - d. sundhedslovens § 32 og §§ 46-48
  - e. arkivlovens § 40
4. Skal den studerende have adgang til interne KU-systemer (se ovenfor under I.7)?
5. Er den studerende gjort opmærksom på Københavns Universitets Politik for Forskningsdatamanagement (Policy for Research Data Management)?

---

⁴ IP og Jura-kontoret har udarbejdet blanketter til standardkontrakter vedr. samarbejde mellem forskere og studerende. Man kan henvende sig til IP og Jura-kontoret for at få dem udleveret.

⁵ Kun når den studerende er *ansat* finder forskerpatentloven anvendelse. Ifølge denne lovs § 2 gælder loven for "opfindelser", der er gjort af en arbejdstager som led i arbejdet (herom senere) ved en institution som nævnt i § 6. I lovens forstand er en "opfindelse" noget, der kan patenteres efter patentloven eller registreres som brugsmodelefter brugsmodelloven. Ordet "arbejde" omfatter alle aktiviteter udført som led i ansættelsesforholdet. Studenter er "arbejdstagere", når de modtager løn og har ansættelsesbevis, ligesom ph.d.-studerende er det, når de er ansat ved institutionen. Ellers ikke. At loven gælder medfører, at universitetet i medfør af § 8 har krav på at få de til opfindelsen knyttede rettigheder overdraget til sig, når en arbejdstager (og herunder en studerende) som led i arbejdet har gjort en opfindelse. Dette gælder også, hvis opfindelsen er gjort i forening af flere arbejdstagere ansat ved institutionen.

Indgår en arbejdstager i et samarbejde, som involverer arbejdstagere fra flere institutioner, træffer institutionerne aftale om, hvordan deres rettigheder efter denne lov skal fordeles.

V. Immaterialretlige spørgsmål

1. Hvilke immaterielle rettigheder kan projektet tænkes at resultere i (navnlig *ophavsret*, rettigheder til *databaser mv.* og *patentret* kan være aktuel)?
2. Hvis projektet kan tænkes at resultere i *patentrettigheder*, forventes den studerende da at skulle have del heri for sin *almene* medvirken til projektet eller i de tilfælde, hvor den studerende spiller en *afgørende* rolle for en patenterbar opfindelse?
3. Vil den studerende kunne blive *medforfatter* på fællespublikationer, som kan være genstand for en ophavsretslig udnyttelse, der kan resultere i en forfatterbetaling?
4. Hvis svaret på spørgsmål 3 er nej, bør der indgås en aftale med den studerende, hvorved denne udtrykkeligt *fraskriver sig* adgangen til medforfatterskab, selv om den studerende efter ophavsretlige regler måtte have krav herpå. Er det sket?
5. Hvis svaret på spørgsmål 3 er ja, skal den studerende da (efter ophavsretslovens udgangspunkt om ”fællesværker”) være medforfatter *i lige ret* med de øvrige medforfattere?
6. Hvis svaret på spørgsmål 3 er ja, hvilke ophavsretlige beføjelser skal den studerende kunne udøve i tilfælde hvor
  - a. den studerende *modsætter sig* *publicering* af fællespublikationen?
  - b. den studerende *modsætter sig en sekundær udnyttelse* af fællespublikationen (f.eks. at tillade, at den bringes i en antologi)?
  - c. den studerende *selv ønsker at publicere* tekst, som indgår i en fællespublikation?
  - d. den studerende *ønsker at publicere sin egen tekst*, som uden at genbruge tekst fra fællespublikationen beskæftiger sig med dens fund og antagelser?

VI. Interessekonflikter

1. Befinder den studerende sig *allerede ved sin indtræden* i forskningsprojektet i en interessekonflikt som følge af sin, eller sine nærtståendes, personlige involvering med
  - a. andre projektdeltagere, herunder en aktuel eller kommende vejleder?⁶
  - b. bevillingsgivere eller eksterne parter, som må antages at have en individuel interesse i projektets forløb og udfald?
2. Hvis svaret på spørgsmål 1 er ja, og den studerende til trods herfor ønskes tilknyttet projektet, *hvilke skridt* har man da taget for at afbøde konsekvenserne af interessekonflikten. Har man f.eks.
  - a. Synliggjort interessekonflikten for den *center- eller institutleder* på KU, som har det overordnede ansvar for projektet?
  - b. Synliggjort interessekonflikten for *andre deltagere* i projektet uden for KU, f.eks. andre universiteter, fonde eller eksterne samarbejdspartner?
  - c. Indhentet *samtykke*, hvis muligt, fra de pågældende tredjeparter?
3. Er der risiko for, at den studerende som følge af sin involvering i projektet nu eller senere vil kunne befinde sig i en interessekonflikt eller fremkalde interessekonflikter mellem *andre involverede*? Eksempler på mulige interessekonflikter kan opstå i relation til

---

⁶ To deltagere i samme forskningsprojekt, der optræder i rollen som vejleder/bedømmer og studerende, kan tænkes påvirket af modsatrettede motiver. Den studerende, der er afhængig af forskerens velvilje i forbindelse med vejledning og bedømmelse, kan måske føle sig motiveret til at give vejlederen ret i forskellige antagelser mv., for dermed ikke at fremstå ukyndig eller besværlig. Ligeledes kan sådanne motiver motivere den studerende til at acceptere vilkår for sit forskningsarbejde, eller at lægge navn til forskningsresultater, som en ligeværdig forsker måske ikke ville have gjort. Spørgsmål som disse bør på forhånd adresseres i forskningsmiljøet og i alle tilfælde drøftes mellem de involverede, før projektet bevæger sig hen i en retning, der kan tænkes at aktualisere dem.

- a. En *mulig faglig uenighed* mellem den studerende og deltagere i projektet, der senere skal optræde i rollen som bedømmer af den studerende, f.eks. under en projekteksamen.
- b. Uenighed mellem den studerende og andre projektdeltagere om spørgsmål vedrørende *publicering og rettigheder*, jf. ovenfor under III.
- c. Den studerendes stilling i en faglig eller ansættelsesmæssig *uenighed eller konflikt*, som ikke er udsprunget af selve projektet.
- d. Den studerendes mulige ønske om *fremtidig ansættelse* hos en part, som må antages at befinde sig i en interessekonflikt med projektet og dets deltagere.

VII. Formelle og administrative spørgsmål

1. Er der taget stilling til, hvem der har *kompetence til at afgøre uenigheder* mellem studerende og andre projektdeltagere (f.eks. forskningslederen eller den center- eller institutleder på KU, som har det overordnede ansvar for projektet)?
2. Er der besluttet en fremgangsmåde til brug for det tilfælde, at der ikke kan opnås enighed om *publikationens endelige indhold*:
  - a. Hvordan undgår man f.eks. en situation, hvor flere indsender en publikation fra projektet parallelt og til samme tidsskrift?
  - b. Skal der f.eks. på forhånd gives en part adgang hertil forud for en anden?
3. Hvem har ansvaret for, at ovennævnte spørgsmål stilles og besvares inden den studerendes indtræden i forskningsprojektet?

28. maj 2021; revideret ved Praksisudvalgets møde den 19. november 2024.

Udvalget for god videnskabelig praksis (Praksisudvalget) ved Københavns universitet